

Kazuo Ishiguro

*Silmissä
siintävät
vuoret*

KAZUO ISHIGURO:

Silmissä siintävät vuoret (1982, suom. 1984)

Menneen maailman maalari (1986, suom. 1988)

Pitkän päivän ilta (1989, suom. 1990)

Me orvot (2000, suom. 2002)

Ole luonani aina (2005, suom. 2006)

Yösoittoja (2009, suom. 2011)

Surullinen pianisti (1995, suom. 2019)

Klara ja aurinko (2021, suom. 2021)

KAZUO ISHIGURO

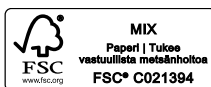
Silmissä siintävät vuoret

Suomentanut

MARJATTA KAPARI

TAMMI
HELSINKI

Englanninkielinen alkuteos *A Pale View of Hills*
ilmestyi Isossa-Britanniassa 1982.

Ensimmäinen suomenkielinen painos ilmestyi 1983.

Copyright © Kazuo Ishiguro, 1982

Suomenkielinen laitos © Marjatta Kapari ja Tammi 2026

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

ISBN 978-952-04-8398-2

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@tammi.fi

Ensimmäinen osa

1

Niki, nimi jonka lopulta annoimme nuoremmalle tyttäreleni, ei ole lyhenne; se oli kompromissi johon päädyimme hänen isänsä kanssa. Sillä paradoksaalista kyllä mieheni halusi antaa hänelle japanilaisen nimen, kun taas minä – ehkä itsekkäästä halusta välttää kaikkea menneestä muistuttavaa – olin ehdottomasti englantilaisen nimen kannalla. Lopulta mieheni tyytyi Nikiin, joka kuulosti hänen korvissaan edes hiukan itäiseltä.

Niki kävi tapaamassa minua alkuvuodesta, huhtikuussa, jolloin oli vielä kylmää ja sataa tihkutti. Ehkä hän oli aikonut viipyä kauemmin, en tiedä. Maaseudun rauha joka taloani ympäröi teki hänet kuitenkin levottomaksi, eikä kestänyt kauan kun havaitsin hänen kaipaavan takaisin omiin ympyröihinsä Lontooseen. Hän kuunteli kärsimättömästi klassista musiikkia levyiltäni ja selasi kasan aikakauslehtiä. Hänelle soitettiin säännöllisesti, ja silloin hän aina syöksähti parilla askelella huoneen poikki, hento hahmo ylen tiukoissa vaatteissa, ja muisti joka kerta sulkea oven perässään jotta kuulisi hänen keskustelujaan. Viiden päivän päästä hän lähti.

Vasta toisena päivänä hän otti puheeksi Keikon. Oli harmaa tuulinen aamu, ja me olimme siirtäneet nojatuolit lähemmäksi ikkunoita katsellaksemme sateen lankeamista puutarhaan.

”Odotitko sinä minua sinne?” hän kysyi. ”Hautajaisiin.”

”En, en kai. En kai minä tosissani uskonut sinun tulevan.”

”Järkytyin kun kuulin. Olin vähällä tulla.”

”En minä odottanut sinun tulevan.”

”Ihmiset eivät tienneet mikä minun oli”, hän sanoi. ”En kertonut kenellekään. Se tuntui jotenkin liian vaikealta. Eivät he olisi tosissaan kuitenkaan ymmärtäneet, eivät he olisi ymmärtäneet miltä se minusta tuntui. Siskostenhan oletetaan olevan läheisiä toisilleen. Vaikkeivät he toisistaan pitäisikään, he ovat silti läheisiä. Niinhän ei kuitenkaan ollut. En tällä hetkellä edes muista minkä näköinen hän oli.”

”Niin, siitä on melkoisen kauan kun näit hänet.”

”Muistan hänet vain ihmisenä joka teki minut aina onnettomaksi. Sen minä hänestä muistan. Mutta minusta tuntui silti pahalta kun kuulin.”

Ehkei ihan pelkkä maaseudun rauha ajanut tytärtäni takaisin Lontooseen. Sillä vaikka emme puhuneet pitempään Keikon kuolemasta, se oli koko ajan mielessä, väikkyi jossain taka-alalla aina juttellessamme.

Keiko, toisin kuin Niki, oli puhdas japanilainen, ja useampi kuin yksi lehti tarjoili kärkeästä tämän tiedon. Englantilaisilla on pinttynyt käsityksensä rotumme japanilaisten itsemurhavietistä, aivan kuin muita selityksiä ei tarvittaisikaan; sillä siihen lehtien uutinen supistui: että hän oli japanilainen ja että hän oli hirttäytynyt huoneessaan.

Sinä iltana seistessäni ikkunan ääressä ulos pimeään katsel-
len kuulin Nikin äänen takanani. ”Äiti, mitä sinä nyt ajatte-
let?” Hän istui sohvan nurkassa kirja polvellaan.

”Ajattelin yhtä vuosien takaista tuttavaa. Yhtä naista.”

”Onko hän joku jonka tunsit kun... ennen kuin tulit Eng-
lantiin?”

”Tunsin hänet asuessani Nagasakissa, sitä kai sinä tarkoi-
tit.” Niki katsoi edelleen minuun, joten lisäsin: ”Kauan sit-
ten. Kauan ennen kuin tapasin isäsi.”

Hän näytti tyytyvän vastaukseen ja ynähdettyään jo-
tain palasi kirjansa pariin. Tyttäreni Niki osoittaa kiin-
tymystään monin tavoin. Hän ei ollut tullut vain näh-
däkseen miten olin kestänyt Keikon kuoleman; hän oli
tullut koska tunsu että hänellä oli minulle jotain sanot-
tavaa. Viime vuosina hän on nimittäin osoittanut ihai-
levansa joitain menneisyyteni ratkaisuja, ja hän oli tullut
koska halusi sanoa ettei mikään ollut nyt muuttunut, et-
tei minun pitänyt katua kerran tekemiäni valintoja. Ly-
hyesti, vakuuttaakseen minulle etten ollut vastuussa Kei-
kon kuolemasta.

En erityisemmin halua viipyä Keikossa nyt, mitäpä se
auttaa. Mainitsen hänet tässä vain koska en voi sivuuttaa
häntä Nikin huhtikuisen vierailun puitteista kertoessani ja
koska juuri sen vierailun aikana muistin taas pitkästä aikaa
Sachikon. En tuntenut Sachikoa hyvin. Olimme ystävät
vain muutaman kesäisen viikon monta vuotta sitten.

Pahin oli silloin ohi. Amerikkalaisia sotilaita oli yhtä pal-
jon kuin ennenkin – sillä sota jatkui Koreassa – mutta Na-
gasakissa huokaistiin kaiken tapahtuneen jälkeen helpotuk-
sesta. Maailma tuntui muuttuneen.

Asuimme mieheni kanssa kaupungin itälaidalla, lyhyen raitiovaunumatkan päässä keskustasta. Lähellä virtasi joki, ja minulle oli kerrottu että joen partaalla oli ennen sotaa ollut pieni kylä. Mutta pommi oli sitten pudotettu, ja se oli jättänyt jälkeensä vain hiiltyneet rauniot. Jälleenrakentamisen käynnistyttyä paikalle oli aikanaan kohonnut neljä elementtitaloa, jokaisessa nelisenkymmentä huoneistoa. Näistä neljästä meidän talomme oli rakennettu viimeiseksi ja sen jälkeen rakennusohjelmaan oli tullut tauko; meidän ja joen välissä oli rakentamaton alue, muutama hehtaari ojitettua savimaata. Monet valittivat sen olevan vaaraksi terveydelle, ja ojat olivat tosiaan kammottavia. Siellä oli kuoppia joissa vesi seiso i vuoden läpeensä, ja hyttysistä tuli kesäkuukausina maanvaiva. Silloin tällöin näki paikalla viranomaisia peltoa mittailemassa ja muistiinpanoja kirjoittelemassa, mutta kuukaudet kuluivat eikä mitään tehty.

Kerrostalojen asukkaat olivat paljolti meidän kaltaisiamme – nuoria aviopareja, miehillä hyvät työpaikat laajentuissa yrityksissä. Hyvän osan huoneistoista omistivat yritykset, jotka vuokrasivat niitä kohtuuhintaan työntekijöilleen. Huoneistot olivat samanlaisia; lattiat tatamia, kylpyhuoneet ja keittiöt länsimaisittain kalustettuja. Ne olivat pieniä ja lämpimään vuodenaikaan hankalat pitää viileinä, mutta ylimalkaan asukkaat tuntuivat tyytyväisiltä. Silti muistan selvästi aistittavissa olleen väliaikaaisuuden tunnun, aivan kuin olisimme kaikki odottaneet päivää jona pääsisimme muuttamaan johonkin parempaan.

Yksi pieni puutalo oli säästynyt sekä sodan hävitykseltä että jälleenrakennusohjelman raivaustraktoreilta. Näin sen ikkunastamme, se seiso i yksinään rakentamattoman alueen äärilaidalla, joen partaalla. Mökki oli tyyppiä jota näki maa-

seudulla paljon, sen tiilikaton lappeet ulottuivat miltei maahan asti. Joutohetkinäni seisoin usein ikkunassani sitä katsellen.

Päätellen Sachikon tulon herättämästä huomiosta en ollut ainoa joka sitä mökkiä katseli. Kahdesta miehestä, jotka oli nähty siellä työssä eräänä päivänä, riitti puhetta – pohdittiin olivatko he valtion hommissa vai eivät. Myöhemmin puhuttiin että mökissä asui joku nainen pienen tyttärensä kanssa, ja itsekin näin heidät monta kertaa, kun he kulkiivat ojien halkoman kentän poikki.

Alkukesästä – odotin silloin lasta kolmatta tai neljättä kuukautta – näin ensimmäisen kerran ison, valkoisen, kolhuisen amerikanraudan mennä töyssyvän joutomaan poikki joelle päin. Päivä oli jo illassa, ja mökin taakse laskevan auringon kajo välkähti auton kyljessä.

Sitten eräänä iltapäivänä kuulin kahden naisen juttelevan raitiovaunupysäkillä joenvarren autiotaloon muuttaneesta naisesta. Toinen selitti kuinka hän oli sinä aamuna puhutellut naista ja saanut tyyneä kohtelua osakseen. Toinenkin oli sitä mieltä että tulokas näytti tyylyltä – oli varmaankin ylpeä. Hänen täytyi olla vähintään kolmenkymmenen, he arvelivat, sillä lapsi oli ainakin kymmenvuotias. Ensimmäinen nainen sanoi että muukalainen oli puhunut Tokion murretta eikä taatusti ollut nagasakilainen. He keskustelivat hetken naisen ”amerikkalaisesta ystävästä”, sitten ensimmäinen nainen alkoi taas puhua siitä miten tyyneä vieras oli hänelle aamulla ollut.

Nyt en epäile että noissa naisissa, joiden keskuudessa silloin elin, oli monia kovia kokeneita, surullisten ja hirveiden muistojen piinaamia. Mutta seuratessani heitä heidän jokapäiväisissä puuhissaan aviomiestensä ja lastensa ympär-

röiminä minun oli vaikea uskoa, että sota-ajan tragediat ja painajaiset olivat ikinä heidän elämäänsä koskettaneet. Tahallani en ollut heille töykeä, mutta luultavasti en erityisemmin yrittänyt päinvastaistakaan. Sillä siinä elämäni vaiheessa halusin yhä saada olla yksin.

Kuuntelin siis kiinnostuneena noiden naisten juttelua Sachikosta. Muistan elävästi tuon iltapäivän hetken siinä raitiovaunupysäkillä. Aurinko paistoi ensimmäisiä päiviä täydeltä terältä kesäkuun sadejakson jälkeen, ja kosteuden kyllästävät tiili- ja betoniseinät höyrysisivät joka puolella. Seisoimme rautatiesillalla, ja radan toisella puolella näkyi kukkulan juurella rykelmä kattoja aivan kuin talot olisivat vierineet alas rinnettä. Vähän etäämpänä seisoivat meidän kerrostalomme, neljä betonipylvästä. Mielessäni ailahti tuolloin myötätunto Sachikoa kohtaan ja koin kenties hiukan ymmärtäväni miksi hän karttoi ihmisiä kuten olin havainnut hänen tekevän häntä etäältä tarkkaillessani.

Me ystäväystyimme sinä kesänä ja minusta tuli ainakin vähäksi aikaa hänen uskottunsa. En ole nyt varma siitä, miten me tapasimme ensimmäisen kerran. Muistan kuinka eräänä iltapäivänä äkkäsin hänet edelläni kävellessäni asuinalueelta johtavaa polkua. Minä kiirehdin askeleitani, mutta Sachiko kulki kävelyvauhtia. Siinä vaiheessa ilmeisesti jo tunsimme toisemme nimeltä, sillä muistan huutaneeni hänelle kuroesani välimatkaa umpeen.

Sachiko kääntyi ja jäi odottamaan minua. ”Mikä hätänä?” hän kysyi.

”Olipa hyvä että löysin sinut”, sanoin hiukan hengästyneenä. ”Äsken kun tulin ulos näin tyttäresi tappelussa. Tuolla oijen luona.”

”Tappelussa?”

”Niin, kahden muun lapsen kanssa. Toinen heistä oli poika. Se näytti aika pahalta.”

”Vai niin.” Sachiko lähti jatkamaan matkaa. Kävelin hänen rinnallaan.

”En halua pelästyttää sinua”, sanoin, ”mutta se tosiaan näytti aika pahalta. Minusta tuntuu että näin jopa haavan tyttäresi poskessa.”

”Vai niin.”

”He olivat tuolla, joutomaan laidassa.”

”Luuletko että he yhä tappelevat?” Sachiko jatkoi kulkuaan rinnettä ylös.

”Eivät kai. Näin tyttäresi juoksevan tiehensä.”

Sachiko katsoi minuun ja hymyili. ”Etkö sinä ole ennen nähnyt lasten tappelevan?”

”No, kyllä kai lapset tappelevat. Mutta minusta tuntui että velvollisuuteni oli kertoa sinulle. Sitä paitsi hän ei tainnut mennä kouluun. Toiset lapset suuntasivat kohti koulua, mutta tyttäresi kääntyi joelle päin.”

Sachiko ei vastannut ja jatkoi kulkuaan rinnettä ylös.

”Itse asiassa”, jatkoin, ”minun on pitänyt puhua sinulle jo aikaisemminkin. Olen näet nähnyt tytärtäsi useaan otteeseen viime aikoina. Mieleen tulee, että ei kai hän vain ole silloin tällöin pinnannut koulusta.”

Polku haarautui mäen päällä. Sachiko seisahtui ja me käännymme toisiamme kohti.

”On kovasti ystävällistä sinulta kantaa huolta tyttärestäni, Etsuko”, hän sanoi. ”Kovasti ystävällistä. Sinusta tulee varmasti loistava äiti.”

Olin aiemmin olettanut – kuten raitiovaunupysäkillä keskustelleet naiset – Sachikon olevan kolmissakymmenissä. Hänen nuorekas vartalonsa arvattavasti oli kuitenkin joh-

tanut harhaan, sillä hänellä oli vanhemman ihmisen kasvot. Hän katsoi minuun hiukan huvittuneesti, ja jokin hänen tavassaan katsoa sai minut naurahtamaan hämillisenä.

”Minä annan arvoa sille että tällä tavoin etsit minut käsiisi”, hän jatkoi. ”Mutta kuten näet, minulla on juuri nyt aikamoinen kiire. Minun on käytävä Nagasakissa.”

”Vai niin. Minusta vain tuntui että oli parasta tulla kertomaan sinulle.”

Hetken hän vielä katsoi minuun sama huvittunut ilme kasvoillaan. Sitten hän sanoi: ”Oletpa sinä herttainen. Mutta suothan anteeksi, minun on päästävä kaupunkiin. Hän kumarsi ja kääntyi raitiovaunupysäkille vievälle polulle.”

”Mutta hänellä oli haava kasvoissa”, sanoin korottaen hiukan ääntäni. ”Ja joki on paikka paikoin varsin vaarallinen. Minusta oli parasta tulla kertomaan sinulle.”

Hän kääntyi ja katsoi taas minuun. ”Ellei sinulla satu olemaan muuta tekemistä”, hän sanoi, ”voisit kenties katsoa tyttäreni perään tänään. Tulen takaisin iltapäivällä. Olen varma että tulet hyvin toimeen hänen kanssaan.”

”Minulla ei ole mitään sitä vastaan, jos sinä kerran sitä haluat. Minun täytyy sanoa, että tyttäresi näyttää kovin pieneltä jätettäväksi yksin koko päiväksi.”

”Oletpa sinä herttainen”, Sachiko sanoi toistamiseen. Sitten hän jälleen hymyili. ”Kuten sanoin, sinusta tulee varmasti loistava äiti.”

Erottuaani Sachikosta palasin samaa tietä rinnettä alas ja asuinalueen läpi. Kohta olin taas oman talomme edessä, tähytämässä joutomaalle päin. Koska pikkutyttöä ei näkynyt mailla halmeilla, olin jo mennä sisään, mutta sitten äkkäsinkin liikettä joenrannassa. Mariko oli ilmeisesti ensin ollut kumarruksissa, sillä nyt erotin hänen vähäisen hahmonsaa

aivan selvästi savikentän poikki. Ensin tunsin suurta kiusausta antaa koko jutun olla ja palata askareisiini. Lopulta lähdin kuitenkin tarpomaan hänen luokseen oja huolellisesti vältellen.

Muistaakseni se oli ensimmäinen kerta jolloin puhuin Marikon kanssa. Todennäköisesti hänen käytöksensä ei sinä aamuna ollut mitenkään epätavallinen, sillä loppujen lopuksi lapsi ei tuntenut minua, joten hänellä oli kaikki syy suhtautua minuun epäluuloisesti. Ja jos itse tuolloin tunsinkin oloni kiusaantuneeksi, se oli luultavasti vain välitön reagointini Marikon epäluuloisuuteen.

Joki oli sinä aamuna yhä varsin runsasvetinen ja vuolas parin viikon takaisen sadejakson jäljiltä. Maa vietti jyrkästi vesirajaan, ja savi törmän alla, missä pikkutyttö seiso, näytti selvästi märemmältä kuin muualla. Marikolla oli yllään yksinkertainen polvipituinen pumpulimekko, ja lyhyeksi leikattu tukka sai hänen kasvonsa näyttämään poikamaisilta. Jäin seisomaan törmän päälle, ja Mariko katsoi hymyilemättä ylös minuun.

”Hei”, sanoin, ”puhuin juuri äitisi kanssa. Sinä olet varmaan Mariko.”

Pikkutyttö jatkoi puhumatonta tuijotustaan. Kuvitteleman haava hänen poskessaan osoittautui kuraksi.

”Eikö sinun pitäisi olla koulussa?” kysyin.

Hän pitkitti hetken vaitioloaan. Sitten hän sanoi: ”Minä en käy koulua.”

”Mutta kaikkien lasten pitää käydä koulua. Etkö sinä halua käydä?”

”Minä en käy koulua.”

”Mutta eikö sinun äitisi ole toimittanut sinua mihinkään kouluun?”

Mariko ei vastannut. Sen sijaan hän astui askelen pois-päin minusta.

”Varo”, sanoin. ”Putoat pian veteen. Siinä on hyvin liu-kasta.”

Tyttö pysyi törmän alla ja jatkoi tuijotustaan. Huomasin hänen pienet kenkensä maassa hänen vieressään. Hänen paljaat jalkansa, samoin kuin kengät, olivat aivan liejussa.

”Puhuin juuri äitisi kanssa”, sanoin ja hymyilin rauhoit-tavasti. ”Hän sanoi että sinä voisit ihan hyvin tulla minun luokseni siksi aikaa kun hän on poissa. Asun tuolla, tuossa talossa. Saisit maistaa kakkuja, joita eilen leivoin. Mitä siitä tuumit, Mariko? Samalla voisit kertoa minulle itsestäsi.”

Mariko vahti minua edelleen tiukasti. Sitten, irrottamatta silmiään minusta, hän kumartui ottamaan kenkensä maasta. Ensin luulin että hän aikoi lähteä mukaani. Mutta kun hän sitten jatkoi tuijotustaan, tajusin hänen ottaneen kenkensä ollakseen valmis juoksemaan pakoon.

”En minä tee sinulle mitään pahaa”, sanoin hermostu-neesti naurahtaen. ”Minä olen sinun äitisi ystävä.”

Muistaakseni välillämme ei tapahtunut sen enempää sinä aamuna. En halunnut pitää lasta kauempaa pelon vallassa, joten kohtapuoliin käännyin ja lähdin palaamaan takai-sin joutomaan poikki. Lapsen käytös oli epäilemättä vähän masentanut minua, sillä noihin aikoihin senkaltaiset pikku sattumukset herättivät minussa herkästi monenlaisia äiti-yttä koskevia epäilyjä. Tolkutin itselleni että tapaus oli mer-kityksetön ja että uusia tilaisuuksia ystäväystyä pikkutytön kanssa tarjoutuisi ilman muuta lähipäivinä. Todellisuudessa en puhunut Marikon kanssa uudelleen ennen kuin eräänä iltapäivänä parin viikon kuluttua.

Ennen tuota iltapäivää en ollut käynyt mökissä sisällä, ja olin hämmästynyt melkoisesti kun Sachiko oli pyytännyt minut luokseen. Olin heti vaistanut, että hänellä oli jotain erityistä mielessä, ja myöhemmin kävi ilmi etten ollut erehtynyt.

Mökki oli siisti, mutta muistan että siinä oli selvästi rännistynyt leima; katon kannatinparrut näyttivät vanhoilta ja lahoilta ja ilmassa leijui hienoinen kosteuden lemu. Etuosan liukuseinät olivat selällään jotta auringonvalo pääsisi esteettä kuistin poikki sisään. Siitä huolimatta suurin osa sisätiloista jäi varjoon.

Mariko makasi etäisimmässä nurkassa auringonvalon ulottumattomissa. Erotin jotain liikettä hänen vieressään pimeässä, ja tullessani lähemmäksi näin ison kissan kerälle kiertyneenä matolla.

”Hei, Mariko”, sanoin. ”Etkö sinä muista minua?”

Hän lakkasi silittämästä kissaa ja katsoi ylös.

”Me tapasimme kerran”, jatkoin. ”Etkö muista? Sinä olit joella.”

Pikkutyttö ei osoittanut minkäänlaisia tuntemisen merkkejä. Hän katsoi minua hetken ja ryhtyi sitten taas silittämään kissaansa. Selkäni takaa kuulin kuinka Sachiko valmisti teetä huoneen keskellä olevalla tulisijalla. Aioin mennä hänen luokseen, kun Mariko äkkiä sanoi: ”Se odottaa poikasia.”

”Thanko totta? Sehän on hauskaa.”

”Haluatko sinä kissanpojan?”

”Sinäkö antaisit minulle, Mariko? Katsotaan nyt. Varmasti ne kaikki löytävät hyvän kodin.”

”Mikset sinä ota kissanpoikaa?” lapsi kysyi. ”Se toinen nainen sanoi että hän ottaisi.”

”Katsotaan nyt, Mariko. Kuka se toinen täti oli?”

”Se toinen nainen. Se joka asuu joen toisella puolella. Hän sanoi että hän ottaisi.”

”Mutta eihän siellä asu ketään, Mariko. Siellä on vain puita ja metsää.”

”Hän sanoi että hän veisi minut kotiinsa. Hän asuu joen toisella puolella. Minä en mennyt hänen kanssaan.”

Katsoin hetken ajan lasta. Sitten minulle välähti ja purskahdin nauruun.

”Mutta minähän se olin, Mariko. Etkö sinä muista? Minä pyysin sinua tulemaan meille siksi aikaa kun äitisi oli kaupungissa.”

Mariko katsoi taas minuun. ”Et sinä”, hän sanoi. ”Se toinen nainen. Se joka asuu joen toisella puolella. Hän oli täällä eilen illalla. Kun äiti oli poissa.”

”Eilen illalla? Kun äitisi oli poissa?”

”Hän sanoi että hän veisi minut kotiinsa, mutta minä en mennyt hänen kanssaan. Koska oli pimeä. Hän sanoi että me voisimme ottaa lyhdyn”, Mariko osoitti lyhtyä joka riipui seinällä, ”mutta minä en mennyt hänen kanssaan. Koska oli pimeä.”

Takanani Sachiko oli noussut seisaalleen ja katsoi tyttärensä. Mariko vaikenä, kääntyi sitten pois päin ja ryhtyi jälleen silittämään kissaansa.

”Mennään kuistille”, Sachiko sanoi minulle. Hän kantoi teetarpeita tarjottimella. ”Siellä on viileämpää.”

Teimme niin kuin hän ehdotti ja jätimme Marikon nurkkaansa. Itse joki ei näkynyt kuistilta, mutta erotin kohdan jossa maa alkoi viettää ja savi muuttui märemmäksi lähempänä vettä. Sachiko istuutui tyynylle ja ryhtyi kaatamaan teetä.

”Paikka vilisee kulkukissoja”, hän sanoi. ”Minä en ole kovin optimistinen näiden kissanpoikien tulevaisuuden suhteen.”

”Niin, kodittomia kissoja on tosiaan paljon”, sanoin. ”Sääli niitä tulee. Löysikö Mariko kissansa jostain täältä?”

”Ei, me toimme otuksen mukanamme. Minä olisin mieluummin jättänyt sen, mutta Mariko ei halunnut kuulla selaisesta puhuttavankaan.”

”Toittekko te sen Tokiosta asti?”

”Ei, ei. Mehän olemme asuneet Nagasakissa jo lähes vuoden. Toisella puolen kaupunkia.”

”Niinkö? En tiennyt sitä. Asuitteko te yhdessä jonkun... joidenkin ystävien kanssa?”

Sachiko keskeytti teen kaatamisen ja katsoi minuun teekannu käsiensä välissä. Näin hänen ilmeessään samaa huvittuneisuutta kuin aiemminkin hänen minua tarkkaillessaan.

”Olettamuksesi osuu aivan vikaan, Etsuko”, hän sanoi lopulta. Sitten hän jatkoi keskeytynyttä teenkaatoa. ”Me asuimme setäni luona.”

”Tarkoitukseni ei ollut...”

”Eipä tietenkään. Joten on siis aivan turha hämmentyä.” Hän naurahti ja ojensi minulle teekuppini. ”Suo anteeksi, Etsuko, tarkoitukseni ei ole kiusoitella sinua. Itse asiassa halusin pyytää sinulta jotakin. Pientä palvelusta.” Sachiko ryhtyi kaatamaan teetä omaan kuppiinsa ja näytti samalla vakavoituvan. Sitten hän laski teekannun maahan ja katsoi minuun. ”Asia on nimittäin niin, että eräät järjestelyt eivät ole sujuneet suunnitelmieni mukaan. Ja siitä seuraa, että olen rahan tarpeessa. Suurista summista ei ole kysymys.”

”Ymmärrän”, sanoin hiljentäen ääntäni. ”Sen täytyy olla sinulle vaikeaa, kun sinulla on Mariko ajateltavanasi.”

”Etsuko, voinko pyytää sinulta pientä palvelusta?”

Kumarsin kevyesti. ”Minulla on vähän omia säästöjä”, sanoin, miltei kuiskaten. ”Olen iloinen, jos voin olla avuksi.”

Hämmästyksenä Sachiko purskahti nauruun. ”Sinä olet kovasti herttainen”, hän sanoi. ”Minä nyt en kuitenkaan aikonut pyytää sinua lainaamaan rahaa. Minulla oli mielessäni jotain muuta. Sinä kerroit minulle tässä yhtenä päivänä eräästä ystävästäsi, joka pitää pientä ruokalaa.”

”Rouva Fujiwarasta?”

”Sinä sanoit että hän voisi tarvita apulaisen. Jokin senkaltaisen kevyt työ pelastaisi minut pulasta.”

Epäroin hetken ja sanoin sitten: ”Voinhan minä kysyä häneltä, jos haluat.”

”Olet kiltti jos teet sen.” Sachiko katsoi minua pitkään. ”Sinulla näyttää kuitenkin olevan joitain epäilyksiä mielessäsi.”

”Eikö mitä. Minä kysyn häneltä kun näen hänet seuraavan kerran. Ajattelin vain”, hiljensin taas ääntäni, ”että kuka pitää huolta tyttärestäsi kun sinä olet työssä.”

”Marikosta? Hän voi auttaa ruokalassa. Hän osaa tehdä yhtä ja toista.”

”Varmasti osaa. Mutta en mene takuuseen siitä miten rouva Fujiwara suhtautuu asiaan. Marikonhan pitäisi oikeastaan olla koulussa.”

”Minä vakuutan sinulle, Etsuko, että Marikosta ei ole pienintäkään vaivaa. Sitä paitsi koulu loppuu ensi viikolla. Minä pidän kyllä huolta siitä ettei Mariko ole tiellä. Voit luottaa minuun.”

Kumarsin jälleen. ”Minä kysyn häneltä kun näen hänet seuraavan kerran.”

”Kiitän sinua jo etukäteen.” Sachiko joi pikku kulauksen teetä. ”Voisinkohan vielä pyytää sinua käymään ystäväsi luona lähipäivinä?”

”Minä yritän.”

”Olet kultainen.”

Olimme hetken aikaa vaiti. Olin jo aiemmin kiinnittänyt huomioni Sachikon teekannuun; se oli läpikuultavaa posliinia ja näytti olevan taitavaa työtä. Kuppi jota nyt pitelin kädessäni oli samaa hienoa materiaalia. Teetä juodessamme totesin toistamiseen miten huonosti teeastiasto sopi liejukentän keskellä seisovaan rappeutuneeseen talopahaiseen. Katsahtaessani ylös huomasin Sachikon tarkkailleen minua.

”Minä olen tottunut kunnon astioihin, Etsuko”, hän sanoi. ”Katsos, en minä aina asu tällä lailla.” Hän heilautti kätään kaaressa mökkiä osoittaen. ”En tietenkään piittaa pienestä epämukavuudesta. Mutta joissain asioissa olen silti varsin tarkka.”

Kumarsin ääneti. Sachikokin ryhtyi tarkastelemaan teekuppiaan. Hän käänteli sitä verkkaan kädessään. Sitten hän äkkiä sanoi: ”On kai todenmukaista sanoa että varastin tämän teeastiaston. En kuitenkaan usko että setäni sitä erityisemmin kaipaakaan.”

Katsoin häneen hiukan hämmästyneenä. Sachiko laski teekupin maahan eteensä ja huiskaisi pari karpästä loitomaksi.

”Sanoit asuneesi setäsi luona?” minä sanoin.

Hän nyökkäsi hitaasti. ”Hänellä on hyvin kaunis talo. Lampi puutarhassa. Aikamoinen ero tähän nykyiseen ympäristöön.”

Tulimme molemmat vilkaisseeksi taloon sisään. Mariko makasi nurkassaan, samassa asennossa mihin hänet

jätimme, selkä meihin päin. Hän näytti puhelevan hiljaiseen kissalleen.

”En tiennytkään”, sanoin, kun kumpikaan meistä ei ollut hyvään aikaan virkannut mitään, ”että joen toisella puolen asuu joku.”

Sachiko käänsi katseensa vastarannan puoleen. ”En minä ole nähnyt siellä ketään.”

”Mutta entä sinun lapsenvahtisi?” Mariko sanoi että hän tuli joen yli.

”Ei minulla ole lapsenvahtia, Etsuko. En tunne ketään täällä.”

”Mariko kertoi minulle jostain tädistä...”

”Älä sinä hänen puheisiinsa takerru.”

”Tarkoitatko että hän keksi sen omasta päästään?”

Sachiko näytti hetkisen miettelialt. Sitten hän sanoi: ”Aivan. Hän keksi sen omasta päästään.”

”Lapset kai tekevät sellaista usein.”

Sachiko nyökkäsi. ”Kun sinusta tulee äiti, Etsuko”, hän sanoi hymyillen, ”sinä saat siihen kyllä tottua.”

Me ajauduimme sitten muihin aiheisiin. Se oli ystävyystemme alkuaikoja ja keskustelumme oli kevyttä jutustelua. Vasta eräänä aamuna viikkoja myöhemmin kuulin Marikon jälleen mainitsevan naisen joka oli tullut hänen luokseen.

KAZUO ISHIGURO on Japanissa 1954 syntynyt, vuodesta 1960 Englannissa asunut kirjailija. Hänen rakastetut romaaninsa *Ole luonani aina*, *Menneen maailman maalari* ja *Pitkän päivän ilta* ovat saaneet lukuisia kansainvälisiä palkintoja. Nobelin kirjallisuuspalkinnon Ishiguro sai vuonna 2017. *Silmissä siintävät vuoret* on Ishiguron esikoisteos, joka ilmestyi suomennettuna alun perin vuonna 1983. Siitä on tehty myös vuonna 2025 ensi-iltansa saanut elokuva.

Ishiguron vaikuttava nuoruudentyö on tarinan-kerronnan mestariteos, joka kuvaa sodan varjoa, ylisukupolvista traumaa, vanhemmuutta ja ennen kaikkea muistin häilyvyyttä – sitä kuinka kokoamme itsemme menneisyyden hauraista rakennelmista.

”Herkkä, ironinen, tiivis.”

THE NEW YORK TIMES

”Hienostunut ja unenomainen tutkielma elämästä.”

VARIETY

Päälys: Tuomo Parikka

